

Zvláštní ocenění generální ředitelky NPÚ

za obnovu domu čp. 29 v Palackého ulici v Telči

Pavel Jerie

vlastník a investor

Dům čp. 29 nechal vystavět v polovině 16. století Honz Nex, krejčí Zachariáše z Hradce. V letech 2014–2016 prošel objekt, jehož stav byl již téměř havarijní, celkovou obnovou. Proběhla rehabilitace interiérů, konzervace a doplnění historických omítek a rekonstrukce dochované pokojové výmalby místností v patře z 19. a počátku 20. století. Zásadní objev představuje nález renesančních záklopových trámových stropů ve dvou místnostech, gotického okna a sedlového portálu. Z důvodu maximální záchrany celých souvrství výmalby se přistoupilo k jejich konzervaci a překrytí separační vápennou vrstvou. V místnostech byly provedeny přesné malířské přepisy vybrané výzdoby; restaurování a prezentování nálezů se omezilo na kvalitní vybrané části. Proběhl i restaurátorský průzkum a obnova nalezených trámových stropů, jež byly odkryty pouze tam, kde se na podhledech nenačázela mladší výzdoba. Významně se proměnila hlavní renesanční fasáda s malovanou rustikou, polychromovanými kamennými prvky a vstupními dveřmi a vraty provedenými podle dochované ikonografie a dobových předloh. Dvorní fasády byly obnoveny ve vápenné technologii a doplněny dřevěnou otevřenou pavlačí, jejíž původní konstrukce se nedochovala.

Vyčištěním dispozic od nevhodných vestaveb se podařilo prezentovat původní skladbu domu, celkové vyznění prostor navíc dotváří množství detailů, jako historická a slohová svítidla či vybavení interiéru. Objektu se tak podařilo navrátit důstojný vzhled i ztracenou historickou atmosféru a vrstevnatost.

Zvláštní ocenění generální ředitelky NPÚ

za záchranu a obnovu usedlosti čp. 12 v Kučerově

Irena a Jan Dvořákové

vlastníci

Usedlost čp. 12 v Kučerově reprezentuje hliněný dům hanáckého typu, postavený převážně z nepálených cihel. Cenný areál postupně chátral, až se jej rozhodli koupit manželé Irena a Jan Dvořákové, kteří se od roku 2012 intenzivně věnují jeho obnově. Při opravě obytného křídla vyvolala velkou diskusi otázka zachování trámového stropu světnice – po vzájemné dohodě mezi vlastníky a památkáři byly poškozené části vyměněny za repliky v materiálu, profilech a pokud možno i technologii. Podařilo se také zjistit a obnovit barevnost a povrchovou úpravu dřevěných prvků (dveří, oken, stropů) z doby, kdy zde žili němečtí obyvatelé. Interiéry postupně zaplňuje mobiliář typický pro místní německé prostředí v závěru 19. století a 1. polovině 20. století; tradiční nábytek i předměty všedního života Jan Dvořák sám renovuje. V roce 2016 skončila obnova hospodářského traktu, provedená s důrazem na využití tradičních postupů a technologií. V současnosti vlastníci tradičním způsobem obnovují výzdobu vnitřních hliněných omítek, kterou tvoří plastický prstový dekor oblouků vtačovaných do vlhké hliněné omítky.

Manželé Dvořákové se věnují také prezentaci usedlosti, která je od roku 2014 národní kulturní památkou. Irena Dvořáková aktivně spolupracuje s potomky rodiny Butschkových, kteří v usedlosti žili až do odsunu v roce 1947, a s ostatními pamětníky z obcí vyškovského německého jazykového ostrova. Majitelé památky se také podílejí na organizování společenských akcí v obci a ve spolupráci se Svazkem obcí Větrník organizují semináře a edukační programy pro děti i dospělé.

Zvláštní ocenění generální ředitelky NPÚ

za celkovou obnovu výtopny v želez. stanici Kořenov

Železniční společnost Tanvald, o. p. s.

(vlastník, investor) zastoupená ředitelem Ing. Petrem Prokešem

a projektant **Ing. arch. Ivan Lejčar**

Kořenovská výtopna z roku 1903 tvořila součást technického zázemí ozubnicové železniční tratě z Tanvaldu do Kořenova a dále do Hirschbergu v Dolním Slezsku (dnes Jelenia Góra). Svému účelu sloužila do roku 1987, kdy se pod tíhou sněhu zřítla střecha. Nevyužívaný objekt od té doby chátral.

Celková obnova výtopny proběhla mezi srpnem 2015 a červencem 2016 podle návrhu Ing. arch. Ivana Lejčara, který vycházel z původních plánů a výkresů. V rámci projektu s názvem Zubačka – unikátní živé kulturní dědictví Jizerských hor a Krkonoš se podařilo získat finanční podporu z grantu z Islandu, Lichtenštejnska a Norska. Obnova proběhla s respektem k historické hodnotě a původnímu účelu stavby, byť za použití konstrukčních metod soudobého stavitelství, a z pohledu památkové péče jde jednoznačně o pozitivní krok, který zanikající objekt fakticky zachránil. Díky provedeným úpravám stavba zároveň nalezne nové uplatnění – bude sloužit pro remizování historických kolejových vozidel Železniční společnosti Tanvald, dosud odstavených v nevyhovujících podmínkách pod širým nebem. Čtyři z těchto vozidel, dvě motorové ozubnicové lokomotivy a dva motorové vozy, jsou přitom kulturními památkami. Dojde tak k opětovnému provázání funkce objektu s jedinou ozubnicovou tratí v České republice, která je využívána při nostalgických jízdách historickými vozidly.

Cena Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro

vyzdvihuje pozitivní příklady a příběhy v oblasti památkové péče. Jejím cílem je zhodnotit, co se podařilo, a ocenit všechny, kteří se o to přičinili. Cena, kterou v roce 2017 vyhlašuje Národní památkový ústav jako příspěvková organizace Ministerstva kultury pověřená oblastí záchrany a rozvíjení hodnot památkového fondu na území České republiky již počtvrté, hodnotí počiny realizované v roce 2016 a upozorňuje na příklady dobré praxe ve čtyřech kategoriích:

Obnova památky, restaurování: příkladné a zdařilé restaurování kulturní památky či její části – výtvarného díla, uměleckořemeslného díla.

Objev, nález roku: významný objev na památce, objev do té doby neznámého objektu, předmětu kulturní hodnoty, archeologický objev, autorské určení díla apod.

Prezentace hodnot: výstava, nová instalace, publikace, mediální odborná prezentace.

Záchrana památky: záchrana součástí kulturního dědictví na poslední chvíli nezištnou iniciativou, koupí, mobilizací dobrovolníků apod.

Za každý kraj mohli odborníci NPÚ, garantující památkovou péči v jednotlivých regionech, vybrat dva zástupce. Komise hodnotitelů sestavená z členů vědecké rady NPÚ, ICOMOS a dalších spolupracujících institucí pak na společném zasedání informace vyhodnotila a navrhla generální ředitelce vítěze v jednotlivých kategoriích. Cena Patrimonium pro futuro se rovněž uděluje v kategorii **osobnost památkové péče** a generální ředitelka udělila tři **zvláštní ocenění** za mimořádné počiny roku 2016.

Veřejnost hlasováním na webových stránkách NPÚ volí z navržených kandidátů svého favorita, jenž obdrží zvláštní cenu **Památka děkuje**.

Cena, udělovaná letos 3. října na zámku Bučovice, má podobu diplomu a pamětní plakety, vítězný počín zvolený hlasující veřejností získává diplom a plaketu z českého skla. Výherci jednotlivých kategorií obdrží kromě medaile roční předplatné odborného časopisu Zprávy památkové péče a roční rodinnou vstupenku na objekty ve správě Národního památkového ústavu.

Na titulní straně je císařský sál zámku Bučovice.

Vydal Národní památkový ústav, 2017
www.npu.cz

Cena

Národního památkového ústavu

Patrimonium 2017
pro futuro

za počiny roku 2016

Stavební obnova kostela Nanebevzetí Panny Marie v Konojedech u Úštěku

Cenu NPÚ Patrimonium pro futuro v kategorii **obnova památky, restaurování** získala

Společnost pro obnovu památek Úštěcka

zastoupená předsedou sdružení Tomášem Hlaváčkem a koordinátorkou Kamilou Hlaváčkovou

Pozdně barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie stojí v sousedství pozdně barokního konventu servitů, později přestavěného na zámek. V 90. letech 20. století se tento areál stal předmětem zástavních bankovních machinací, krovky a střechy zámku se začaly propadat a kostel byl vydán napospas „sběratelům“ čehokoliv. Neuchopitelnost obnovy a gigantická rozloha areálu odrazovala potenciální investory. V této souvislosti je nutné vyzdvihnout činnost občanských sdružení, která s patřičným odhodláním areál v Konojedech propagovala a pořádáním kulturních akcí v kostele nedala na tento architektonický skvost zapomenout.

V roce 2011 získal kostel soukromý majitel, který zahájil jeho celkovou revitalizaci, a to za významného přispění občanského sdružení Společnost pro obnovu památek Úštěcka, jež kostel v lednu 2014 převzalo a pomáhá jej spravovat. V rámci obnovy proběhlo statické zajištění objektu, oprava fasád a střešních konstrukcí, interiér byl kompletně vymalován, byly obnoveny podlahy a restaurován dochovaný mobiliář. Po zdařilé obnově mohl být kostel 24. září 2016 po více než dvaceti letech zpřístupněn veřejnosti. Díky odvaze konkrétních jednotlivců tak můžeme opět obdivovat krásu barokního areálu, který má budoucnost před sebou.

Objev roubené konstrukce a malovaného stropu v hřbitovní kapli sv. Rodiny v Odrách

Cenu NPÚ Patrimonium pro futuro v kategorii **objev, nález roku** získalo

město Odry

zastoupené starostou Ing. Liborem Helisem

Barokní hřbitovní kaple sv. Rodiny pochází z roku 1719. Při průzkumu, provedeném v roce 2015 v souvislosti s celkovou obnovou stavby, se na boční straně a v závěru kaple vyjevila roubená konstrukce z jedlového dřeva opatřená hliněnou omítkou s vápenným nátěrem, jejíž stáří podle dendrochronologie odpovídá době vzniku stavby. V interiéru byl objeven raně barokní dřevěný deskový malovaný strop s vyobrazením Korunování Panny Marie a Svaté Trojice a dekorativními vegetabilními motivy. Klišová malba z 18. století o velikosti 1500 × 890 cm na prkenném zakrytí trámové stropní konstrukce představuje ojedinělý nález, s nejbližší analogií v Polsku (kostel sv. Barbary v městské části Mikuszowice Krakowskie, Bialsko-Biała). Dále byla objevena dřevěná poprešň kůru malovaná formou mramorování a fragmenty nástěnných maleb v lodi kaple.

V návaznosti na tyto objevy nechalo město Odry projekt obnovy kaple přepracovat. Umožnilo tak citlivou obnovu všech nalezených prvků, včetně restaurování malovaného stropu a obnovy a sanace roubené konstrukce v exteriéru stavby, na niž se po vyschnutí prvků z jedlového dřeva nanese hliněná omítka s vápenným nátěrem podle původního stavu. Zdařilá obnova kaple s výslednou prezentací objevených konstrukcí umožňuje prostor nově využívat k pořádání výstav, koncertů a dalších kulturních akcí.

Záchrana a zpřístupnění rotundy sv. Václava na Malostranském náměstí v Praze

Cenu NPÚ Patrimonium pro futuro v kategorii **prezentace hodnot** získala

Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy

zastoupená prof. RNDr. Janem Kratochvílem, CSc.

Raně středověká rotunda sv. Václava byla objevena v roce 2004 při záchranném archeologickém výzkumu v souvislosti s rekonstrukcí budovy Matematicko-fyzikální fakulty UK na Malostranském náměstí. V návaznosti na mimořádný objev vznikl projekt rekonstrukce a zpřístupnění rotundy. Akci významně podpořily příspěvky z fondů EHP a z tzv. Norských fondů, zbyvajících částku fakulta získala veřejnou sbírkou. Již v průběhu realizace byl projekt představen odborné i laické veřejnosti a během exkurzí si rotundu a průběh prací prohlédla řada studentů a vědeckých pracovníků.

Záchrana a zpřístupnění památky zahrnovaly restaurátorské a stavební práce, ale i mimořádně širokou spolupráci s odborníky z dalších profesí. Proběhla obnova zdí a dochovaných částí románské dlažby, která byla doplněna replikami původních dlaždic, i výmalba prostor. Výsledná expozice návštěvníky seznamuje s unikátním torzem rotundy i s provedenými pracemi. Její součástí je uměle vytvořený řez historickými terény mezi svatováclavským obdobím a dobou vzniku rotundy na konci 11. století, holografická projekce či interaktivní prezentace, vznikla i počítačová simulace výstavby objektu, použité stavební technologie a podoby rotundy. Na stránce www.rotunda.pano3d.cz je dostupná virtuální 3D prohlídka. Aby nedocházelo k poškození památky, podléhá rotunda zvláštnímu režimu provozu, který ji umožní zpřístupnit veřejnosti během významných dnů a při zvláštních příležitostech.

Záchrana a obnova hřbitovního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Horním Maršově

Cenu NPÚ Patrimonium pro futuro v kategorii **záchrana památky** získaly

obec Horní Maršov zastoupená starostou Ing. Pavlem Mrázkem

a občanské sdružení **Hradní společnost Aichelburg** zastoupené RNDr. Pavlem Klimešem

Osud renesančního kostela Nanebevzetí Panny Marie dokládá obtížnou situaci mnoha sakrálních staveb v bývalých Sudetech, které po roce 1945 ztratily v souvislosti s odsunem německého obyvatelstva a následnými společenskými změnami využití a řadě z nich dodnes hrozí zánik. V případě Horního Maršova se však památku podařilo zachránit. První nezbytné práce zajistili již po roce 1990 bratři RNDr. Pavel Klimeš a Ing. Miloslav Klimeš. V roce 2003 občanské sdružení Aichelburg pořídilo projektovou dokumentaci, podle níž proběhla první etapa záchranných prací. Později se kostel podařilo získat do vlastnictví obce Horní Maršov, jež v obnově pokračovala.

Obnova s velkým podílem restaurátorských postupů proběhla za výborné spolupráce mezi vlastníkem, památkáři a realizátory prací. Kladla důraz na zachování co nejvyšší autenticity prostor a také všech stavebních etap. Návštěvníkům se tak představuje atmosféra několika staletí historie východních Krkonoš i život původních obyvatel, jejichž vzaky byly odkryty v interiéru kostela. Památku zpřístupňuje veřejnosti Dům obnovy tradic, ekologie a výchovy (DOTEK), pro který byla v blízkosti obnovena bývalá fara. Areál se po desetiletých úpadku stal vyhledávaným místem, v kostele probíhají rozmanité kulturní akce a při významných událostech komentované prohlídky.

Osobnost památkové péče

za dlouhodobé, více než 25 let trvající aktivity ve prospěch kulturního dědictví v českých zemích, jeho úspěšnou propagaci a výraznou podporu

Ian Kennaway

Ian Kennaway se narodil v anglickém Bathu a po vysokoškolských studiích začal v roce 1966 pracovat pro britskou nevládní organizaci The National Trust, uznávanou metodickou autoritu v oblasti kulturního dědictví. Jeho více než třicetileté působení zde vyvrcholilo v roce 1992, kdy se stal ředitelem odboru pro práci v regionech v ústřední správě organizace.

V roce 1998 odešel Ian Kennaway do penze, ve své intenzivní činnosti na podporu kulturního dědictví však neustal. Jeho počáteční kontakty s českými památkáři se uskutečnily bezprostředně po sametové revoluci, v prosinci 1989, a vyústily v pozvání českých památkářů na mezinárodní konferenci v Yorku, která byla jejich první příležitostí pro sdílení zkušeností z péče o historická šlechtická sídla a jejich sbírky; následovaly další stáže českých odborníků v Británii. Vrchol aktivit Iana Kennawaye ve vztahu k České republice představuje vznik charitativní organizace The Friends of Czech Heritage, kterou založil spolu s historičkou umění Barbarou Peacock v roce 2007 a stal se jejím prvním předsedou. Otevřely se tím další cesty k systematické pomoci českým památkám; vedle té finanční také k pořádání prázdninových pracovních pobytů britských dobrovolníků, kteří od roku 2010 přijíždějí do Česka, aby se týden věnovali obnově vybraných památek – cíleně drobnějších, často ohrožených. Za významnou celoživotní podporu českého kulturního dědictví získal Ian Kennaway v červenci 2017 od ministra kultury ČR ocenění Artis Bohemiae Amicis.